

В. Д. Соприкіна,

*Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди,
аспірант кафедри української мови*

ПРОФІЛЮВАННЯ КОНЦЕПТІВ ВЛАСНИХ НАЗВ НА ПРИКЛАДІ ПСЕВДОНІМІВ УКРАЇНСЬКИХ УЧАСНИКІВ «ЄВРОБАЧЕННЯ»

Стаття присвячена актуальному на сьогодні вивченню пропріальної лексики крізь призму когнітивної лінгвістики. Матеріалом для аналізу стали псевдоніми українських учасників пісенного конкурсу «Євробачення». У поданій розвідці розглянуто концептуалізацію псевдонімів, встановлено способи творення описаних онімів, перераховано їх конотативні профілі.

Ключові слова: псевдонім, концептуалізація, концепт, когнітивна ономастика, конотативні профілі.

Когнітивна лінгвістика є порівняно молодою наукою, яка з'явилася наприкінці минулого століття й перебуває зараз у полі зору багатьох лінгвістів. За словами мовознавця О. Кубрякової, якби треба було назвати ключове поняття цієї науки, то це було б поняття концептуалізації [10, с. 94], тобто утворення концептів. Дійсно, без цього явища ми не могли би запам'ятовувати великий обсяг інформації, швидко оперувати відомими нам даними. За визначенням О. Кубрякової, концептуалізація – це «один з найважливіших процесів пізнавальної діяльності людини», який «призводить до утворення концептів, концептуальних структур і всієї концептуальної системи в мозку людини» [10, с. 93].

У поданій статті маємо на меті розглянути процес концептуалізації на прикладі конотативних профілів псевдонімів українських співаків-учасників пісенного конкурсу «Євробачення». Джерельною базою дослідження є соціальні мережі, форуми, інтернет-видання («Ukrainian people», «Історична правда», «Українські новини», «Збруч» тощо).

Імена є в нашій пам'яті особливими маркерами. Коли людина вперше чує або бачить особову назву, відбувається процес її сприймання органами чуття, далі інформація зазнає обробки в мозку, осмислення, інтерпретації (переробка інформації), категоризації нового слова. Людський розум оперує величезною кількістю інформації, тому щоб швидко віднайти в пам'яті потрібне, мозок об'єднує та класифікує знання за певними алгоритмами. Американські психологи Д. Драйден і Д. Восс образно описують процедуру зберігання інформації так: «Якщо ви навчилися розпізнавати певну породу собак, то мозок для новостворених знань заводить «файл», де зберігається вся інформація про цих тварин. Коли ви навчилися розпізнавати іншу породу, то ця інформація «дописується» у файл про собак і зберігатиметься в тому самому місці. Так само буде з «файлами» про птахів, коней, машини, анекдоти, будь-якими іншими предметами та поняттями» [13].

Таким чином у нашому мозку існує багато понять, які, як віти дерев, переплітаються між собою, утворюють розгалужені структури, пов'язані асоціативно чи за змістом. Варто зауважити, що інформація в мозку зберігається у вигляді знаків, символів, асоціацій, схем-образів. Ми запам'ятовуємо предмет або явище, а також емоції, почуття та враження, яке воно в нас викликало. Крім того, наш мозок пов'язує цей предмет чи явище із його словесним вираженням. З огляду на викладене вище, на позначення складного поняття, що означає сконцентроване в нашій пам'яті переплетення вербальної та невербальної інформації, лінгвісти ввели в науковий обіг термін *концепт*. Сьогодні ще тривають термінологічні уточнення цього поняття, немає усталеного визначення зазначеного терміна. Одним із перших поняття *«концепт»* описав у 1928 році С. Аскольдов-Алексєєв. У роботі «Концепт і слово» автор дав таку дефініцію: це «...мисленнєве утворення, яке заміщає нам у процесі мислення невизначену множинність предметів одного й того ж роду» [1, с. 30]. У цитованому реченні можемо побачити, що мовознавець вважає основною суттю концепту його заміщувальну функцію, яка допомагає сконцентрувати в одному концепті увесь смисл про однакові предмети чи явища, а також сприяє мовній економії.

Після публікації роботи С. Аскольдова-Алексєєва мовознавцями було написано багато праць, де, вивчаючи поняття концепту, вони озвучували свої визначення цього поняття. Наведемо декілька з них.

З. Попова та Й. Стернін визначають концепт як «дискретне ментальне утворення, що є базовою одиницею мисленнєвого коду людини, який має відносно упорядковану внутрішню структуру, представляє собою результат пізнавальної (когнітивної) діяльності особи та суспільства, містить комплексну, енциклопедичну інформацію про

відображений предмет або явище, про інтерпретацію цієї інформації суспільною свідомістю і ставлення суспільної свідомості до названого явища чи предмета» [14, с. 24].

За В. Телією, під концептом треба розуміти «усе те, що ми знаємо про об'єкт, у всій екстенсії цього знання» [21, с. 97].

А словник лінгвістичних термінів відзначає, що «це термін, що служить для пояснення одиниць ментальних або психічних ресурсів нашої свідомості та тієї інформаційної структури, яка відбиває знання і досвід людини: оперативно-змістова одиниця пам'яті, ментального лексикону, концептуальної системи та мови мозку, усієї картини світу, відбитої в людській психіці» [10, с. 90].

Тож можемо зробити висновок, що концептом називають певну ментальну одиницю, що втілює в собі вербальну та невербальну інформацію, уособлює картину світу індивіда та національної спільноти водночас. Лінгвісти підкреслюють складність структури концепту і вказують на двоїстість явища: «з одного боку, до неї (структури) належить усе, що стосується будови поняття, з другого боку, до структури концепту входить усе те, що і робить його фактом культури – вихідна форма (етимологія); стиснута до основних ознак змісту – історія, сучасні асоціації, оцінки і т. ін.» [20, с. 41].

Варто зауважити, що хоча слово *концепт* походить з латинського *conceptus*, яке у перекладі означає *поняття*, але ці терміни не є абсолютними синонімами. Концепт ширший за поняття, він означає не тільки дефініцію предмета або явища, але уміщує емоційні образи, певні смакові, зорові, слухові характеристики. В. Маслова у праці «Когнітивна лінгвістика» зазначає, що *концепт* і *поняття* не є рівнозначними: «Якщо поняття – це сукупність пізнаних суттєвих ознак об'єкта, то концепт – ментальне національно-специфічне утворення, планом змісту якого є вся сукупність знань про цей об'єкт, а планом вираження – сукупність мовних засобів (лексичних, фразеологічних, пареміологічних тощо)» [12, с. 27]. Наприклад, знайоме нам слово *мати* (*мама, мати*) в академічному тлумачному словнику має два визначення: «1. Жінка, стосовно дитини, яку вона народила» і друге, майже ідентичне з попереднім «2. Самиця стосовно своїх малят» [19, с. 647], – це поняття слова. А концепт слова *мати* вбирає в себе широкий семантичний простір. Тут, крім словникової дефініції (мати стосовно своєї дитини), маємо звертання до жінки похилого віку, назву жінки в релігійному сенсі, слово *мати* в значенні першооснови чогось, тваринний чи рослинний світ, та навіть обценну лексику [16].

Сьогодні в східнослов'янській лінгвістиці існує велика кількість робіт, де як концепти описані такі абстрактні поняття: *кохання* [22], *злочин* [17], *душа* [6], *воля* [23], *правда / неправда* [11] тощо. Проте ще малодослідженими є власні назви з погляду їх концептуалізації. За останні роки в лінгвістиці з'явилися праці, що вивчають концептуалізацію на прикладі певного топоніма (концепти *Європа* [15], *Київ* [2], *Поділля* [3]). Виникає питання, чи мають властивість до створення концепту антропоніми та інші види власних назв (зооніми, теоніми, космоніми тощо)?

О. Карпенко в дисертаційній роботі «Когнітивна ономастика як напрямок пізнання власних назв» наводить приклад утворення концепту з антропоніма *Наполеон*. Ця назва ніби заголовок, який тягне за собою ланцюжок пов'язаних із поняттям слів (*Франція, Ватерлоо, Єгипет, Бородіно, Жозефіна, Трафальгар, Веллінгтон, Битва народів, «Сто днів», остів Святої Олени, острів Ельба*) [7, с. 10]. Дослідниця стверджує, що власна назва, яка широко відома на національному рівні, одразу стає концептом, містить різні смисли, закодовані нашою свідомістю. Звідси можемо зробити висновок, що антропоніми теж можна розглянути як концептуальне утворення, установити «конотативні профілі» [8, с. 33] цих номенів.

Матеріалом для аналізу в поданій розвідці стали псевдоніми українських учасників пісенного конкурсу «Євробачення», які відомі на міжнародному рівні. Першим розберемо псевдонім *Руслана*, який належить співакці Руслані Лижичко. За словником власних назв, ім'я *Руслана* є жіночим відповідником від *Руслан*, походить з тюркських мов і перекладається як «левиця» [18, с. 95, с. 178]. Хоч ця власна назва вважається для української мови запозиченою, вона широко розповсюджена в антропоніміконі українців. Причин обрання співачкою такого псевдоніма може бути декілька:

1. Використання тільки особового імені як прагнення бути ближчою, «своєю» для шанувальників.

2. Асоціювання себе з етимологічним перекладом імені.

Стосовно першого пункту, згадаймо, що лише на ім'я ми називаємо рідних або близьких нам людей. За мовознавчими дослідженнями лексикон особи, наповнений власними назвами, поділяється на чотири кола. Спершу ідуть особові імена родичів та друзів, далі тричленна антропонімна формула імен колег та знайомих у всіх варіаціях (імена і по батькові, імена та прізвища); третім колом для індивідуума є люди, які йому відомі, але він з ними не знайомий особисто (історичні особи, сучасні діячі культури, науки тощо) [9]. Різниця між двома першими колами і третім у тому, що в останньому власну назву «...пізнають не від денотата до імені, а від імені до денотата» [9, с. 98]. Четверте коло антропонімів виглядає як «коло невідомості». Це власні назви, про існування яких людина здогадується, але вони не входять у її лексикон, так звані безденотатні антропоніми.

З огляду на викладене вище, псевдонім *Руслана* для широкого загалу українців входить у третє антропонімне коло, але щоб зблизитися із шанувальниками, здаватися їм «своєю», співачка вибрала для сценічного іменування тільки своє особове ім'я, таким чином ніби прирівнюючи себе до власних назв першого кола.

Псевдонім Руслани в різних текстах несе свої конотативні профілі, таким чином розширюючи інформацію, закодовану в концепті:

1) українська співачка («*Драйвова Руслана заспівала у Франківську та подарувала людям квіти...*»);

2) переможниця «Євробачення 2004» («*15 травня 2004 р. у Стамбулі Руслана з композицією "Wild Dances" ("Дикі танці") перемогла на 49-му європейському музичному конкурсі "Євробачення"*»);

3) політичний діяч («*Руслана стає радником з питань молоді на громадських засадах прем'єр-міністра України. Восени 2004 року бере активну участь в "Помаранчевій революції", а навесні 2006 року стає Народним Депутатом України*»);

4) національна гордість («*Для українців усього світу Руслана стала символом нашої національної гордості, допомогла повірити в себе*»);

5) дика гуцулка («*Проектів та ідей у "дикої гуцулки" дуже багато, бажання їх втілити є, її енергійності можна позаздрити – "аби життя вистачило" – сміється Руслана*»);

6) дика Руслана («*Куди поділася дика Руслана 2004 року?*»);

7) «зверхенергійна» дівчина («*Шалений успіх дав Руслані, тендітній, але зверхенергійній дівчині, можливість зробити своєю сценою весь світ*»);

8) продюсер («*19 лютого 1996 р. відбувся мистецький пленер, на якому була сформована ідея проведення проекту Всеукраїнського масштабу – "Дзвінкий вітер", продюсером якого виступила Руслана*»);

9) зірка Карпат («*Магія та містика Карпатських гір, їх енергетика, енергія, драйв та неймовірно дика сила! Це Руслана! Справжня дівчина-воїн! Справжня*

дівчина-воля! Серце її в Карпатських горах, на вершинах їх, так і знай! Зірка Карпат! Наше сонечко зійшло з заходу!»);

10) *дівчина-воїн, дівчина-воля, принцеса-воїн («...Це Руслана! Справжня дівчина-воїн! Справжня дівчина-воля!...». «Телекоментатори назвали Руслану "принцесою-воїном"»);*

11) *сонечко з заходу («...Це Руслана!... Наше сонечко зійшло з заходу!...»);*

12) *амазонка з Карпатських гір («Вогонь, дикі танці дівчини-воїна і амазонки з Карпатських гір, трембіти й такий шалений драйв, що стамбульська сцена "Євробачення" ледь витримала!»);*

13) *амбасадор відновлюваної енергії у світі («Популярна українська співачка Руслана у якості Посла Відновлюваної Енергії у світі провела концертне шоу в Бессарабії, у місті Ізмаїл у новорічну ніч на чистій енергії сонця, кинувши виклик існуючій старій енергосистемі»).*

Отже, псевдонім *Руслана* має властивості концепту з широким тематичним наповненням – це усі знання, враження, асоціації, які ми пов'язуємо зі співачкою Русланою Лижичко, її життям та діяльністю. Семантичним ядром концепту є ідентифікація *Руслани* як української *співачки* (Руслана – співачка), а також її перемогою на «Євробаченні 2004»; усі інші конотативні профілі формуються у «приядерній» зоні та залежать від мовця, його знань про співачку, ступеня знайомства з нею. Згідно з наведеними вище прикладами, цей псевдонім для більшості українців наповнений позитивними конотаціями та символізує:

- енергію як рису характеру співачки, так і натяк на її діяльність («зверхенергійна» *дівчина, драйвова Руслана, амбасадор відновлюваної енергії у світі*);

- алюзії до назви пісні «Wild dances», що принесла перемогу (wild у перекладі з англ. «дикий» – *дика Руслана, дика гуцулка*);

- особу, яка виборола для України перемогу (*переможниця «Євробачення 2004», дівчина-воїн, принцеса-воїн* та навіть *дівчина-воля*, бо тільки вольова особистість здатна перемагати);

- пробудження національної свідомості, пам'яті про своє коріння, захоплення спадщиною предків, яку уособлює образ Руслани (*зірка Карпат, національна гордість, амазонка з Карпат, дика гуцулка, сонечко з заходу*).

Наступний співак, який знаний та популярний не тільки в Україні, а й далеко за її межами – Андрій Данилко. Хлопець у певний період творчості користувався псевдонімом *Верка Сердючка*. За класифікацією В. Дмитрієва ця власна назва є псевдогінімом (найменування чоловіка іменем жінки) [5]. Щоправда, функція псевдогініма А. Данилка різниться від письменницьких псевдонімів такого типу. Письменники мали на меті в більшості випадків утаємничити свою персону, обійти заборони цензури, а деколи навіть розжалобити редактора і знизити рівень його прискіпливості, тоді як співак не має на меті сховатися за цим ім'ям, а використовує його з травестійно-пародійною метою.

За псевдонім А. Данилко обрав особове ім'я та прізвище, що несуть у собі певні конотації. Прізвище співак запозичив у своєї однокласниці Анни Сердюк. Словотвірна формула виглядає так: Сердюк + -к(а) → Сердючка. Морфонологічні зміни – чергування к//ч. Формант надає власній назві конотацій, є показником жіночого роду, адже суфікс -к(а) один з найпродуктивніших у творенні жіночих відповідників від назв осіб чоловічої статі (житель – *жителька*, лікар – *лікарка*, студент – *студентка*). Такий суфікс часто наявний у неофіційному іменуванні, використовується у створенні прізвиськ або форм особових імен. Так, І. Ганжина, вивчаючи словотворчість власних назв у молодіжному

середовищі, доходить висновку, що суфікс -к(а) у прізвиськах чи іменах, якими звертаються школярі до своїх однолітків, загалом не має принижувальної конотації, проте формант надає власній назві фамільярно-дружнє забарвлення [4, с. 55]. На мою думку, саме такий ефект очікував Андрій Данилко, назвавшись Веркою, а не Вірою, Вірусєю та змінивши нейтральне Сердюк на емоційно-експресивне Сердючка. Варто зауважити, що суфікс -к(а) в імені Верка є не словотворчим, а формотворчим, бо лише модифікує нейтральну власну назву Віра, а створена співаком особова назва є суржиковою моделлю, що органічно доповнює створений А. Данилком образ жінки з народу.

Конотативні профілі псевдоніма *Верка Сердючка*:

1) співачка (*«Верка Сердючка «подарує» українцям свої хіти «Харашо» і «Дольче Габбана»*);

2) жінка-свято (*«Сьогодні гарна дівчина Верка Сердючка у виконанні Данилка «коштує» більш ніж сама Алла Борисівна, а організатори концертів ладні платити будь-які гроші за жінку-свято...»*);

3) учасник «Євробачення» (Заголовок статті: *«Євробачення і Верка Сердючка з піснею "Dancing Lasha Tumbai" 9 березня у Гельсінки»*<http://www.istpravda.com.ua/videos/2018/05/12/152448/>);

4) народна улюблениця (*«Спеціальною гостею цього свята стала запальна Верка Сердючка. До народної улюблениці в цей вечір була прикута особлива увага...»*);

5) запальна провідниця (*«...Андрій Данилко прокоментував свою заяву про те, що запальна провідниця йде зі сцени...»*);

б) народна провідниця (*« «Народна провідниця» може дозволити собі говорити всілякі дурнички, блазнювати, розважаючи публіку»*);

7) символ України (*Коли відомого всьому світу Девіда Копперфільда запитали, з чим у нього асоціюється держава Україна, він не задумуючись, відповів: «Кучма, горілка, Верка Сердючка»*);

8) ідол Європи (*«20-річчя Сердючки на сцені: як українська провідниця стала ідолом Європи»*);

9) суддя «Х-фактора» і національного відбору на «Євробачення» (*«Але скоро настане період, коли пісні Верки Сердючки не почуєш наживо. Суддя Х-фактора і національного відбору на «Євробачення» сказав, що прощається з образом...»*);

10) український транс (*«Хто б міг подумати! Кельнських рокерів "Brings" зачарував український транс! – дивується місцева бульварна газета «Express»*);

11) примітивна «женищина» (*«Це, принаймні, засвідчує, що проста, навіть примітивна «женищина» Сердючка виявилася зовсім не такою вже й простою, як здається на перший погляд»*<https://numl.org/eJb>);

12) несерйозна зірка (*«...Заздрити можна серйозним зіркам, наприклад Аллі Пугачовій або Миколі Баскову. А Верка Сердючка зірка «несерйозна»*);

13) зрадник (*«Зрада Сердючки: співака спробували виправдати за ганебну вечірку у Сочі»*);

14) українка-хохлушка (*Саме такий образ українки-хохлушки «на ура» сприймається росіянами.... На сторінках газети «День» пан Д. Кисельов «проговорився», що «Верка Сердючка на російському ТБ і в російській свідомості сприймається як образ України»*).

Отже, псевдонім *Верка Сердючка* є двочленною антропонімною формулою (особове ім'я + прізвище), утворено за допомогою суфіксального способу (додавання форманта -к-). Власна назва має не тільки позитивні, а й негативні конотативні профілі.

Нейтральною частиною концепту є розуміння *Верки Сердючки* як співачки, учасниці «Євробачення», судді різних розважальних конкурсів.

Позитивні конотативні профілі виражають:

- асоціювання Верки Сердючки з Україною (*символ України*);
- ставлення європейської спільноти до співачки (*ідол Європи*);
- В. Сердючка як частина народної ментальності (*народна улюблениця, народна провідниця*);
- «фах» Верки Сердючки (*запальна провідниця, народна провідниця*);
- риси характеру Верки Сердючки (*жінка-свято, запальна провідниця*).

Проте існують і **негативні конотативні профілі**:

- іронічно-принизливе асоціювання Верки Сердючки з українським народом (*українка-хохлушка*);
- особа-зрадник (*зрада Сердючки*);
- оцінка ампула Верки Сердючки (*несерйозна зірка, примітивна жєницина*).

Цікавою в аспекті семантики є номенування *Верки Сердючки* «українським трансом». У нашій культурі й ментальності поняття *транс* (транссексуальність) набуло негативної конотації, але ця ідентифікація прозвучала з уст європейської спільноти, де нейтрально ставляться до таких осіб. Слово транс (утинання від слова трансгендер) належить до сленгового лєксикону, тому вважаємо його стилістично маркованим.

Загалом концепт *Верка Сердючка* є семантично неоднорідним, насамперед у культурно мотивованих конотативних профілях. Спектр конотацій розгортається від позитивного сприймання й захоплення в українському культурному узусі (*народна улюблениця*) до негативно-іронічного осміювання в російському контенті (*українка-хохлушка*).

Ще однією яскравою особистістю, яка презентує свою творчість під псевдонімом, є співачка *Джамала*. Псевдонім походить від дівочого прізвища Сусани Алімової Джамаладінової. Спосіб словотворення – утинання. Вибір такого псевдоніма зумовлений прагненням співачки підкреслити своє кримськотатарське коріння, прославити свій рід.

Іноді в ЗМІ можна натрапити на ще один варіант псевдоніма *Джамали* – *Джа*, який утворено утинанням від псевдоніма співачки.

Конотативні профілі псевдоніма *Джамала*:

1) співачка («*Новий час*» пропонує своїм читачам ознайомитися з найцікавішими фактами з біографії *Джамали*, а також пригадати найкращі хіти співачки»);

2) переможниця «Євробачення 2016» («*Українська співачка Джамала, переможниця міжнародного пісенного конкурсу "Євробачення-2016" у Швеції, засвітилася у стильній вишиванці...*»);

3) «1944» («*1944*» – пісня української співачки *Джамали...*»);

4) молода мама («*Молода мама Джамала світлиною без макіяжу спричинила фурор у мережі*»);

5) східна жінка («*Була гарна дівка (Джамала), стала, як Лобода. Коли східні жінки фарбують коси блондом, виглядає не дуже*»);

6) сильна жінка («*Брайан Тодд: «...Пісню "Solo" ми писали спеціально для Джамали. Вона про те, що можна бути сильною, навіть якщо ти одна, сама по собі. Це гімн сильних жінок*»);

7) суддя національного відбору на «Євробачення» («Відома співачка і суддя Нацвідбору на «Євробачення 2019» Джамала після оголошення імен фіналістів конкурсу вирішила показати кадри із закулісся»<https://numl.org/eNx>);

8) мегакрута Джа («Ловіть святковий настрій від мегакрутої Джа!»);

9) супер Джа («Наша Джамалочка виграла! Супер Джа! Супер перемога, вирвана в російського Лазарева з-під носа...»);

10) Джамалочка («Наша Джамалочка виграла! Супер Джа! Супер перемога, вирвана в російського Лазарева з-під носа...»);

11) кримська татарка («Журнал «Focus» назвав свою статтю так: «Випад проти Росії: Україна виряджає кримську татарку на Євробачення»<https://zbruc.eu/node/48189>).

Отже, псевдонім *Джамала* попри те, що співачка не так давно стала популярною та відомою, зазнав концептуалізації й має багато конотативних профілів. Ядром концепту є всі соціальні ролі Сусани (співачка, суддя національного відбору, молода мама). Конотативні профілі мають позитивне значення і виражають:

- оцінку співачки шанувальниками за допомогою епітетів (*мегакрута Джа, супер Джа*) і словотворчих засобів (*Джамалочка* – суфікс *-очк-* на позначення пестливості, ніжності, позитивної оцінки);

- опис характеру Джамали (*сильна жінка*);

- національна приналежність співачки (*кримська татарка, східна жінка*).

Зауважимо, що пісня «1944», з якою співачка перемогла на конкурсі «Євробачення-2016», уже прозоро асоціюється з Джамалою, її перемогою на конкурсі, а також з кримськими татарами, депортацією в 1944 році.

З розглянутого можна зробити такі висновки:

1. Концептуалізовуватися можуть не тільки апелятиви, але й оніми.

2. Насиченість концепту конотативними профілями залежить від ступеня «відомості», популярності носія власної назви.

3. Конотативні профілі характеризують особу співака/співачки з різних боків, виражають риси, притаманні їх творчості. Наприклад, у словосполученнях *дика гуцулка, зірка Карпат* видно популяризацію Русланою західноукраїнської тематики.

4. Сьогодні співаки не мають обмежень у виборі псевдоніма та в обраній власній назві втілюють усе, що хочуть донести до шанувальників: Джамала – наголосити на своєму походженні, Верка Сердючка – доповнити трагедійно-гумористичний образ, прославити прізвище однокласниці тощо.

5. У контексті когнітивної ономастики перспективними видаються подальші вивчення процесу концептуалізації власних назв осіб у ЗМІ (наприклад, політиків, спортсменів); розроблення типології антропонімних концептів, розбудова стрункої теорії досліджень пропріальних назв тощо.

Література

1. Аскольдов-Алексеев С. А. Концепт и слово. Русская речь. Новая серия. Л. : Ленинградское отделение, 1928. Вып. 2. С. 28–41.

2. Бураго О. Г. Концепт «Київ» у російськомовній поезії XIX – XXI ст. : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.02. Київ, 2017. 19 с.

3. Врублевська Т. В. Концепт «Поділля» у мові творів М. Стельмаха : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Івано-Франківськ, 2018. 21 с.

4. Ганжина И. М. Функционирование личных имен и их форм в речевой культуре современных школьников. *Вестник славянских культур : научный рецензируемый журнал*. Москва, 2009. № 4. С. 53–58.
5. Дмитриев В. Г. Скрывшие свое имя: из истории анонимов и псевдонимов. Москва : Наука, 1980. 313 с.
6. Калько В. Вербальна репрезентація концепту *душа* в українських пареміях. *Мовознавчий вісник : збірник наукових праць*. Черкаси, 2011. Вип. 12–13. С. 207–214.
7. Карпенко О. Ю. Когнітивна ономастика як напрямок пізнання власних назв : автореф. дис. ... докт. філол. наук : 10.02.15. Київ, 2006, 33 с.
8. Карпенко О. Ю. Особові імена як концепти та форми їх профілювання. *Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету*. Серія : Мовознавство. Тернопіль, 2003. Т.1, ч.1 : Ономастика. С. 27–34.
9. Карпенко О. Ю. Структура індивідуального антропонімічного фрейму. *Записки з романо-германської філології*. Одеса : Фенікс, 2004. Вип. 15. С. 88–103.
10. Кубрякова Е. С., Демьянков В. З., Панкрац Ю. Г., Лузина Н. Г. Краткий словарь когнитивных терминов. Москва : МГУ, 1997. 246 с.
11. Мамич М. В. Концепти правда / неправда в українській літературній мові : семантико-стилістичний аспект : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Одеса : Астропринт, 2002. 12 с.
12. Маслова В. А. Когнитивная лингвистика. Минск : ТетраСистемс, 2004. 266 с.
13. Подласый И. П. Педагогика : Т. 1. Теоретическая педагогика : учебник для бакалавров. Москва : Издательство Юрайт, 2013. 777 с.
URL :https://studme.org/1436020718057/pedagogika/kak_mozg_hranit_informatsiyu
14. Попова З. Д., Стернин И. А. Семантико-когнитивный анализ языка : монография. Воронеж : Истоки, 2006. 250 с.
15. Прихода Я. В. Концепт Європа в українській публіцистиці : когнітивно-лінгвістичні аспекти : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.08. Львів, 2005. 16 с.
16. Русская языковая картина концепта «мать». URL: <https://xreferat.com/31/148-1-russkaya-yazykovaya-kartina-koncepta-mat.html> (дата звернення: 03.04.2019).
17. Сковронська І. Ю., Юськів Б. М. Вербалізація концепту «злочин» у мовній свідомості українців. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Львів, 2017. Вип. 1. С. 332–345.
18. Скрипник Л. Г. Власні імена людей : словник-довідник / за ред. В. М. Русанівського. Київ : Наукова думка, 2005. 335 с.
19. Слово *мати*. Словник української мови : в 11 томах. Том 4. 1973. С. 647.
20. Степанов Ю. С. Константы. Словарь русской культуры. Опыт исследования. Москва : Школа «Языки русской культуры», 1997. 824 с.
21. Телия В. Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический и культурный аспекты. Москва : Школа «Языки русской культуры», 1996. 228 с.
22. Форманова С. В., Форманова О. С. Концепти "любов" та "кохання" в українській лінгвоментальності. *Південь України : етноісторичний, мовний, культурний та релігійний виміри* : зб. наук. праць. Одеса : ВМВ, 2011. С. 212–218.
23. Яцкевич О. О. Концепт «воля» в українській мовній картині світу : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Харків : Б. в., 2009. 19 с.

Джерельна база

Псевдонім *Руслана*:

1. Борис М. Драйвова Руслана заспівала у Франківську. *Galka.if.ua : агенція новин*. 2017. URL : <https://galka.if.ua/drayvova-ruslana-zaspivala-u-frankivsku-ta-podaruvava-lyudyam-kviti-foto/> (дата звернення: 15.03.2019).
2. Руслана URL : <http://www.pisni.org.ua/persons/100.html> (дата звернення: 11.03.2019).
3. Руслана URL : <http://www.pisni.org.ua/persons/100.html> (дата звернення: 11.03.2019).
4. Руслана – український символ національної гордості. *Ukrainian people: журнал*. URL:<https://numl.org/eES> (дата звернення: 11.03.2019).
5. Руслана в КПІ. Головна сторінка Київського політехнічного інституту імені І. Сікорського. URL: <https://kpi.ua/613-9> (дата звернення: 11.02.2019).
6. Мої танці нагадують раунди Кличка. *Телетиждень : журнал*. URL : <https://numl.org/eIx> (дата звернення: 1.03.2019).
7. Дзюба Д. Руслана – магія і енергія Карпат. Сайт «Порхівниця». 2017. URL: <https://numl.org/eIz>. (дата звернення: 1.03.2019).

Псевдонім *Верка Сердючка*:

1. 2007: Євробачення і Верка Сердючка з пісню “Dancing Lasha Tumbai” 9 березня у Гельсінкі. *Українська правда : інтернет-видання*. URL : <http://www.istpravda.com.ua/videos/2018/05/12/152448/> (дата звернення: 5.03.2019).
2. Верка Сердючка «запалила» в Одесі. Сьогодні – Lifestyle. 2018. URL:<https://numl.org/eJ8> (дата звернення: 5.03.2019).
3. Верка Сердючка розповіла «Інтеру». *Українські новини : журнал*. 2018. URL: <https://numl.org/eJb> (дата звернення: 7.03.2019).

Псевдонім *Джамала*:

1. Борисов Д. Лакмус Євробачення. *Збруч : Часопис*. 2016. URL: <https://zbruc.eu/node/48189> (дата звернення: 7.03.2019).
2. Джамала переспівала відомий різдвяний хіт, і в неї це вийшло ну дуже круто. *Радіо «Люкс фм»*. 2018. URL: <https://numl.org/eI7> (дата звернення: 7.03.2019).

Referenses

1. Askol'dov-Alekseev, S. A. (1928), *Concept and word [Kontsept i slovo]*, Russkaya rech'. Novaya seriya, Leningradskoe otdelenie, L., Vyp. 2, pp. 28–41.
2. Buraho, O. H. (2017), *Concept "Kyiv" in Russian-speaking poetry of the XIX–XXI centuries : manuscript [Kontsept «Kyiv» u rosiiskomovonii poezii XIX–XXI st. : avtofef. dys. ... kand. filol. nauk]*, Kyiv, 19 p.
3. Vrublevska, T. V. (2018), *The concept “Podillia” in the language of Mykhailo Stelmakhs’ stories : manuscript [Kontsept «Podillia» u movi tvoriv M. Stelmakha : avtofef. dys. ... kand. filol. nauk]*, Ivano-Frankivsk, 21 p.
4. Ganzhina, I. M. (2009), *The functioning of personal names and their forms in the speech culture of modern schoolchildren [Funktsionirovanie lichnykh imen i ikh form v rechevoy kul'ture sovremennykh shkol'nikov]*, Vestnik slavyanskikh kul'tur : nauchnyy retsenziruemyy zhurnal, Moskva, № 4, pp. 53–58.
5. Dmitriev, V. G. (1980), *Hidden his name: from the history of anonymous and pseudonyms [Skryvshie svoe imya: iz istorii anonimov i psevdonimov]*, Moskva, 313 p.

6. Kalko, V. (2011), *Verbal representation of the concept of the soul in Ukrainian proverbs* [Verbalna reprezentatsiia kontseptu dusha v ukrainskykh paremiakh], *Movoznavchyi visnyk*, Cherkasy, Vyp. 12–13, pp. 207–214.

7. Karpenko, O. Yu. (2006), *Cognitive Onomastics as a mode of proper name apprehension: manuscript* [Kohnityvna onomastyka yak napriamok piznannia vlasnykh nazv: avtoref. dys. ... dokt. filol. nauk], Kyiv, 33 p.

8. Karpenko, O. Yu. (2003), *Personal names as concepts and forms of their profiling* [Osobovi imena yak kontsepty ta formy yikh profiliuvannia], *Naukovi zapysky Ternopilskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu*, Ternopil, pp. 27–34.

9. Karpenko, O. Yu. (2004), *The structure of an individual anthroponymic frame* [Struktura indyvidualnoho antroponimichnoho freimu], *Zapysky z romano-hermanskoj filolohii*, Odesa, Vyp. 15, pp. 88–103.

10. Kubryakova, E. S., Dem'yankov, V. Z., Pankrats, Yu. G., Luzina, N. G. (1997), *A brief dictionary of cognitive terms* [Kratkiy slovar' kognitivnykh terminov], Moskva, 246 p.

11. Mamysh, M. V. (2002), *Concept truth / untruth in Ukrainian literature language: semantic-stylistic aspect: manuscript* [Kontsepty pravda / nepravda v ukrainskii literaturnii movi: semantyko-stylistychnyi aspekt: avtoref. dys. ... kand. filol. nauk], Odesa, 12 p.

12. Maslova, V. A. (2004), *Cognitive linguistics* [Kognitivnaya lingvistika], Minsk, 226 p.

13. Podlasyy, I. P. (2013), *Pedagogy: T. 1. Theoretical Pedagogy: a textbook for bachelors* [Pedagogika: T. 1. Teoreticheskaya pedagogika: uchebnik dlya bakalavrov], Moskva, 777 p.

14. Popova, Z. D., Sternin, I. A. (2006), *Semantic-cognitive analysis of the language: a monograph* [Semantiko-kognitivnyy analiz yazyka: monografiya], Voronezh, 250 p.

15. Prykhoda, Ya. V. (2005), *The Concept Europe in the Ukrainian Press: Cognitive and Linguistic aspects: manuscript* [Kontsept Yevropa v ukrainskii publitsystytsi: kohnityvno-linhvistychni aspekty: avtoref. dys. ... kand. filol. nauk], Lviv, 16 p.

16. Russkaya yazykovaya kartina kontseptu «mat'». URL: <https://xreferat.com/31/148-1-russkaya-yazykovaya-kartina-koncepta-mat.html>

17. Skovronska, I. Yu., Yuskiv, B. M. (2017), *Verbalization of the concept of "crime" in the language consciousness of Ukrainians* [Verbalizatsiia kontseptu «zlochyn» u movnii svidomosti ukrainsiv], *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav*, Lviv, Vyp. 1, pp. 332–345.

18. Skrypnyk, L. H. (2005), *Own names of people* [Vlasni imena liudei], Kyiv, 335 p.

19. (1973), *Word «Mother»: Dictionary of the Ukrainian language: in 11 volumes. Vol. 4*, pp. 647.

20. Stepanov, Yu. S. (1997), *Constants. Dictionary of Russian culture. Research experience* [Konstanty. Slovar' russkoy kul'tury. Opyt issledovaniya], Moskva, 824 p.

21. Teliya, V. N. (1996), *Russian phraseology. Semantic, pragmatic and cultural aspects* [Russkaya frazeologiya. Semanticheskii, pragmaticheskii i kul'turnyy aspekty], Moskva, 228 p.

22. Formanova, S. V., Formanova, O. S. (2011), *Concepts of "love" and "love" in Ukrainian linguistic mentality. South of Ukraine: ethno-historical, linguistic, cultural and religious dimensions* [Kontsepty "liubov" ta "kokhannia" v ukrainskii linhvomentalnosti], *Pivden Ukrainy: etnoistorychni, movnyi, kulturni ta relihiinyi vymiry*, Odesa, pp. 212–218.

23. Yatskevych, O. O. (2009), *Concept "Will–Power–Freedom" in Ukrainian Linguistic World Image: manuscript* [Kontsept «volia» v ukrainskii movnii kartyni svitu: avtoref. dys. ... kand. filol. nauk], Kharkiv, 19 p.

В. Д. Сопрыкина,
*Харьковский национальный педагогический
университет имени Г. С. Сковороды,
кафедра украинского языка*

**ПРОФИЛИРОВАНИЕ КОНЦЕПТОВ ИМЕН СОБСТВЕННЫХ
НА ПРИМЕРЕ ПСЕВДОНИМОВ УКРАИНСКИХ УЧАСТНИКОВ
«ЕВРОВИДЕНИЯ»**

Статья посвящена актуальному на сегодня изучению проприальной лексики через призму когнитивной лингвистики. Материалом для анализа стали псевдонимы украинских участников конкурса песен «Еurovision». В публикации рассмотрено концептуализацию псевдонимов, установлено способы создания описанных онимов, названо их коннотативные профили.

Ключевые слова: псевдоним, концептуализация, концепт, когнитивная ономастика, коннотативные профили.

V. D. Soprykina,
*H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University,
Department of the Ukrainian language*

**THE PROFILING OF CONCEPTS OF PROPER NAMES
AS STUDY OF PSEUDONYMS OF UKRAINIAN PARTICIPANTS OF
“EUROVISION”**

This article focuses upon studying of the proper names in terms of cognitive linguistics, which is comparatively recent science and is at the sight of many linguists nowadays. The key concept of cognitive linguistics considered to be the phenomenon of conceptualization. There exist many concepts intertwined with each other in our brain, forming branched structures connected associatively or in content. Information in the brain is stored in the form of characters, symbols, associations, schemas-images: we remember the subject or phenomenon, as well as the emotions, feelings and caused impressions. According to above mentioned to define a complex concept, which refers to concentrating the interweaving of verbal and non-verbal information in our memory, linguists introduced the term “concept” in the scientific usage. In this article we aim to consider the possibility of conceptualization process based on an example of individuals’ personal names. The pseudonyms of the Ukrainian participants in the Eurovision Song Contest served as the material for the analysis. It is dealt with conceptualization of pseudonyms, investigated the ways to create mentioned names, revealed their connotative profiles. The following conclusions are drawn: own names as well as generic names can become concepts; the congestion of the concept with connotative profiles depends on the degree of “information”, the popularity of the carrier name; connotative profiles characterize the singer from different sides, expressing the features of their creativity. In the context of cognitive onomastics, further studies of the process of conceptualizing of proper names in the media are promising (for instance, pseudonyms of athletes or politician) and issues of the elaboration of the typology of anthroponymic concepts are relevant. The article is of interest to philologists, who explore cognitive linguistics or onomastics, sociologists, psychologist.

Key words: pseudonym, conceptualization, concept, cognitive linguistics, connotative profiles.